

Guide för förtroendevalda

Framtagen av regionstyrelseförvaltningen

Datum 2018-10-15

Version [1.0]

Innehåll

Guide för förtroendevalda	4
1. Allmänt om Region Gotland.....	4
1.1 Det lokala uppdraget (kommunen)	4
1.2 Det regionala uppdraget (landstinget)	5
1.3 Det regionala utvecklingsansvaret	5
1.4 Region Gotlands organisation.....	6
1.4.1 Bolag och stiftelser	6
1.5 Ekonomisk planering och uppföljning.....	7
2. Region Gotlands politiska organisation.....	8
2.1 Beskrivning av den politiska organisationen.....	8
2.1.1 Regionfullmäktige	8
2.1.2 Regionstyrelsen	9
2.1.3 Nämnder.....	9
2.1.4 Revision.....	9
2.2 Arbetet i fullmäktige, styrelse och nämnder.....	9
2.2.1 Ärendeberedning	9
2.2.3 Kallelse, föredragningslista och sammanträdeshandlingar	9
2.2.4 Protokollet	10
2.2.5 Hur går ett sammanträde till?	10
2.2.6 Jävsregler	11
2.2.7 Regionfullmäktige	11
2.2.8 Om nämndarbetet	12
2.3 Uppdraget som förtroendevald.....	12
2.3.1 Ersättare och deras tjänstgöring.....	12
2.3.2 Att lämna sitt uppdrag	13
2.4 Arbetsgivaransvaret	13
2.4.1 SKL:s utbildningspaket om förtroendevaldas arbetsmiljöansvar	13
2.5 Ersättning till förtroendevalda	13
3. Informationshantering	15
3.1 Allmän handling (Handlingsoffentligheten)	15
3.2 Information till förtroendevalda om hantering av personuppgifter	15
4. Styrmodell och styrande dokument.....	16
4.1 Styrdokument och författningssamling	16
4.2 Reglementen.....	16
5. Juridik	17
5.1 Allmänt.....	17
5.2 Lagar och regler	17
5.3 Jävsregler	18
5.3.1 Policy mot mutor och bestickning	19
5.4 Juridisk metod.....	19
5.5 Överklaga beslut.....	19
5.6 Webbutbildning: Juridik för politiker	19
5.7 SKL:s webbutbildning korruption.....	19
6. Ärendeberedning -specifikt politisk beredning	20

6.1	Remisser/remissvar.....	20
6.2	Motioner	20
6.3	Medborgarförslag	20
6.4	Delegation	20
6.5	Interpellation	21
6.6	Bordläggning och återremittering	21
6.7	Dialog och påverkan	21
7.	Krisberedskap och säkerhet	22
7.1	Krisledning	22
7.2	Hot mot förtroendevalda	22
8.	Utbildningar och utbildningsmaterial	23
8.1	Ditt politiska uppdrag som förtroendevald	23
8.2	Grundläggande utbildning inom mänskliga rättigheter	23
8.3	SKL:s utbildningspaket om förtroendevaldas arbetsmiljöansvar	23
8.4	Webbutbildning i juridik för politiker	23
8.5	SKL:s webbutbildning korruption.....	23
8.6	Webbutbildning om hat och hot mot förtroendevalda	23
8.7	Samtalstonen i politiken – dilemman och utmaningar	23
9.	IT-stöd och nämndshandlingar (Meetings plus)	24
9.1	Anvisning om praktiska förutsättningar för förtroendevalda	24
9.2	Ipad – Meetings plus.....	24
9.3	IT-konto	24
9.4	Support	24
9.5	Att lämna sitt uppdrag	24
9.6	Docpoint.....	24

Guide för förtroendevalda

Denna guide vänder sig till dig som är förtroendevald inom Region Gotland och här samlar vi grundläggande information som förhoppningsvis ska vara till nytta i ditt uppdrag.

1. Allmänt om Region Gotland

Enligt grundlagen gäller att all offentlig makt i Sverige utgår från folket. Den svenska folkstyrelsen bygger på fri åsiktsbildning och på allmän och lika rösträtt. Den förverkligas genom ett representativt och parlamentariskt statsskick och genom kommunal självstyrelse. Den offentliga makten utövas under lagarna.

Region Gotland har ett lagstyrt ansvar för tre grovt indelat tre olika områden: lokala uppgifter (kommun), regionala uppgifter (landsting) och det regionala utvecklingsansvaret.

Region Gotland är med i föreningen Sveriges Kommuner och Landsting. Föreningen förkortas SKL. SKL beskriver kommunalt självstyre här: <https://skl.se/demokratiledningstyrning/politiskstyrningfortroendevalda/kommunalsjalfvstyresastyrskommunenochlandstinget.380.html>.

1.1 Det lokala uppdraget (kommunen)

Den kommunala verksamheten regleras av regeringsformen, kommunallagen och ett antal specialförfattningar. Arbetsordningar och reglementen i kommunens författningssamling kompletterar.

Kommunallagen är en ramlag som, starkt förenklat, talar om vad kommunen får göra och hur det ska gå till när kommunen fattar beslut. I kommunallagen regleras indelning i kommuner och landsting, befogenheter, valbarhet och rösträtt, beslutsfattande med mera. I speciallagstiftning som till exempel skollagen, plan- och bygglagen och socialtjänstlagen åläggs kommunen vissa uppgifter. Dessutom finns det lagar som ger möjligheter men inte skyldigheter, ett exempel här är lagen om kommunala befogenheter att tillhandahålla servicetjänster åt äldre.

Förvaltningslagen reglerar handläggningen av ärenden som utgör myndighetsutövning, det vill säga när kommunen har rätt att ensidigt besluta om förmån eller skyldighet för den enskilde. Hit hör bland annat bygglovgivning, socialbidrag och miljötillsyn.

Här kan du läsa mer om hur kommunen styrs: <https://skl.se/demokratiledningstyrning/politiskstyrningfortroendevalda/kommunaltsjlvstyresastyrskommunenochlandstinget/sastyrskommunen.735.html>.

1.2 Det regionala uppdraget (landstinget)

Region Gotland har en särställning i Sverige i sin egenskap av att vara en kommun som även ansvarar för regionuppgifterna (landstingsuppgifterna).

Här kan du läsa om hur landstingen styrs: <https://skl.se/demokratiledningstyrning/politiskstyrningfortroendevalda/kommunaltsjlvstyresastyrskommunenochlandstinget/sastyrskommunen.1790.html>.

1.3 Det regionala utvecklingsansvaret

Region Gotland övertog 1998 ansvaret för den regionala utvecklingen från Länsstyrelsen i Gotlands län. Syftet var att demokratisera den regionala utvecklingen och på ett tydligare sätt låta den ta utgångspunkt i regionala förutsättningar och politiska prioriteringar. Denna utveckling har sedan dess fortsatt och från och med första januari 2019 kommer samtliga svenska regioner att ha det regionala utvecklingsansvaret.

Ansvaret regleras via *Lag om regionalt utvecklingsansvar i vissa län* (SFS 2010:630) samt *Förordningen om regionalt tillväxtarbete* (SFS 2017:583). Dessutom vägleds det regionala arbetet av en nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft, som fastställs av regeringen. I dessa styrdokument uppdras åt Region Gotland att leda, samordna och följa upp den regionala utvecklingen i länet. Enligt samma lagstiftning ska detta göras enligt en regional utvecklingsstrategi (RUS), vilken löpande ska uppdateras samt ses över åtminstone en gång mellan varje val till landstings- och kommunfullmäktige. Kopplat till den regionala utvecklingsstrategin kan Region Gotland själv välja att operationalisera arbetet genom program och planer. Till exempel genom ett regionalt tillväxtprogram.

Det regionala utvecklingsansvaret innefattar också att:

- leda, samordna och följa upp insatser för att genomföra den regionala utvecklingsstrategin
- besluta om hur medel för regionalt tillväxtarbete ska användas
- följa upp, utvärdera och redovisa resultaten av tillväxtarbetet till regeringen
- utföra uppgifter inom ramen för EU:s strukturfondsprogram och eventuella nationella program (exempelvis Hållbara Gotland)
- upprätta och fastställa länsplaner för transportinfrastruktur

I det regionala utvecklingsansvaret ingår också att arbeta med regional kompetensförsörjning. Vid sidan av dessa uppgifter ansvarar Region Gotland, och andra regioner, också för en rad andra uppgifter med direkt anknytning till regional utveckling som:

- kollektivtrafik,
- regional kulturverksamhet
- folkhälsa, jämställdhet och integration
- medfinansiering av projekt

samt andra insatser för att främja tillväxt och utveckling - till exempel delägarskap i regionala ALMI-bolag och andra organ.

Läs mer om det regionala utvecklingsansvaret här (länk till <https://skl.se/samhallsplaneringinfrastruktur/regionalutvecklingregionbildning/regionalutvecklingsansvar.2689.html>)

Läs mer om vad regioners uppdrag och ansvar är här: <https://skl.se/samhallsplaneringinfrastruktur/regionalutvecklingregionbildning/regionalutvecklingsansvar/regionersansvar.11643.html>

1.4 Region Gotlands organisation

Region Gotland består av ett antal nämnder och förvaltningar. Högsta beslutande organ är regionfullmäktige. Regionstyrelsen har förutom sitt uppdrag som nämnd för regionstyrelseförvaltningen även en särskild uppsiktsplikt över de andra nämnderna. www.gotland.se/organisation

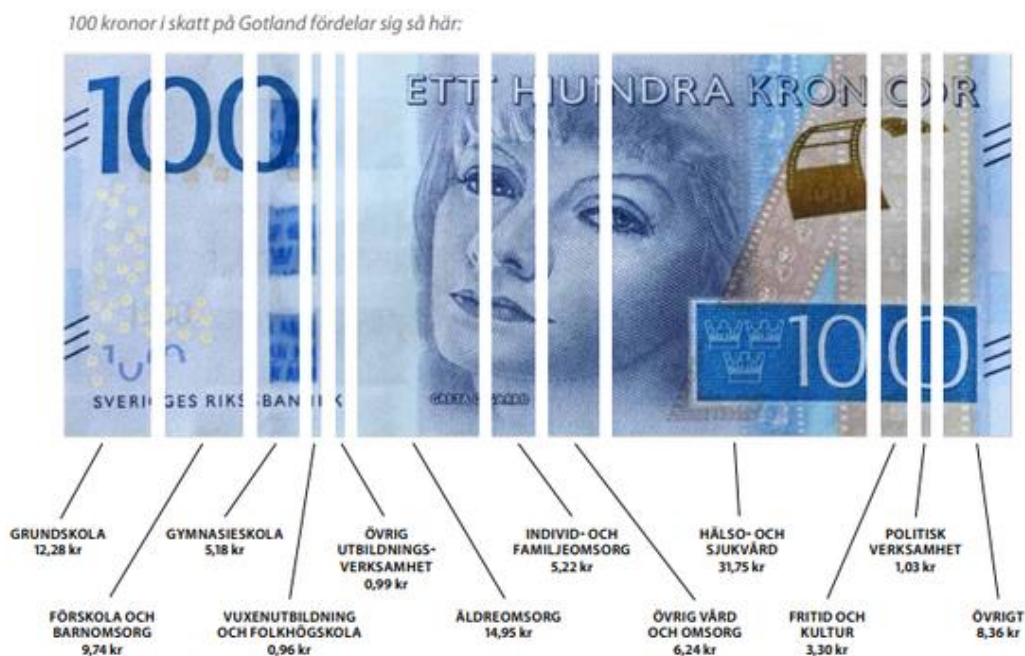
1.4.1 Bolag och stiftelser

Regionen äger eller ingår i ett antal bolag och stiftelser. Den verksamhet som bedrivs i bolag eller stiftelser definieras som koncernföretag eller intresseföretag. Koncernföretag betyder att regionen har ett varaktigt bestämmande, det vill säga mer än 50 procent röstinnehav. Om Region Gotland endast har det som kallas betydande inflytande, det vill säga mellan 20 och 49 procent röstinnehav, kallas företaget intresseföretag.

I Region Gotlands sammanställda redovisning ingår förutom Region Gotland, AB Gotlandshem (100 procent), Gotlands näringslivs- och etableringsservice AB (100 procent) och Gotlands Energi AB (25 procent).

Här kan du läsa mer om bolag och stiftelser: <https://www.gotland.se/64690>

1.5 Ekonomisk planering och uppföljning

Regionens verksamhet och ekonomiska ställning planeras och följs upp enligt fastställda processer. Planeringsprocessen innehåller bland annat omvärldsdag, dialogmöten och budgetberedning. [Uppföljningsprocessen](#) består av delårsbokslut, årsbokslut och månadsrapporter enligt beslutad tidplan.

Region Gotlands huvudsakliga [intäkter](#) kommer från skatteintäkter och generella statsbidrag. Dessa intäkter varierar med skattesats, antal invånare och samhällsekonomisk utveckling. Andra intäkter i form av taxor och avgifter beslutas av regionfullmäktige. Även riktade statsbidrag är betydande som intäkt i vissa verksamheter, dessa beslutas av riksdagen.

[Kostnaderna](#) består till största del av personalkostnader, köp av entreprenader samt material och inventarier. Man kan också se hur kostnaderna fördelas per verksamhetsområde.

2. Region Gotlands politiska organisation

All regionens verksamhet styrs av olika politiska nämnder. Det högsta beslutande organet är regionfullmäktige. Här avser vi Region Gotlands organisation.

2.1 Beskrivning av den politiska organisationen

Allmänna val till riksdag, landstings- och kommunfullmäktige hålls alltid den andra söndagen i september vart fjärde år. Gotlands läns landsting upphörde 1970 och regionen ansvarar numera för dessa verksamheter vilket innebär att val endast sker till region och riksdag. Regionstyrelsen och nämnderna väljs indirekt genom att de utses av regionfullmäktige. Regionfullmäktige väljs för fyra år räknat från 15 oktober valåret. Läs mer på: [Detta händer efter valet](#)

[Aktuell mandatfördelning i regionfullmäktige](#)

Regionstyrelsen och flera av de övriga nämnderna har valt att inrätta arbetsutskott. Det finns även flera råd och kommittéer för samråd och informationsutbyte inom regionen, till exempel tillgänglighetsråd, pensionärsråd.

Nämnderna är huvudmän för de olika kommunala verksamheterna och ansvariga för att de kommunala tjänsterna finns att tillgå. De kan också ha myndighetsansvar i de fall de är ansvariga för myndighetsutövning, till exempel att pröva ansökningar om bygglov eller utöva miljötillsyn.

Regionen är Gotlands största arbetsgivare med cirka 6 500 medarbetare vilket motsvarar 11 procent av befolkningen. De förtroendevaldas roll som arbetsgivare omfattar bland annat ett arbetsmiljöansvar.

2.1.1 [Regionfullmäktige](#)

I Region Gotland har fullmäktige 71 ledamöter. Eftersom det inte finns något landsting på Gotland beslutar regionfullmäktige även i frågor som normalt ligger under landstingsfullmäktige, främst sjukvård och kollektivtrafik. Region Gotland har också det regionala utvecklingsansvaret.

Fullmäktige fattar beslut i frågor som är av stor vikt för regionen och dess invånare. Fullmäktige beslutar om skatt, taxor och andra avgifter, bestämmer regionens budget, större investeringar, samt planer och mål för verksamheten. Fullmäktige avgör också hur regionens nämndorganisation med mera ska se ut och utser ledamöter i nämnderna.

2.1.2 Regionstyrelsen

Regionstyrelsen består av 15 ledamöter och ansvarar för att leda och samordna regionens verksamhet och den ska ha uppsikt över nämnderna. I de ärenden som ska beslutas av fullmäktige lägger regionstyrelsen förslag till beslut. Regionstyrelsen är också ansvarig för att regionfullmäktiges beslut verkställs.

Regionstyrelsen är även nämnd för regionstyrelseförvaltningen. [Kultur och fritidsfrågor](#) behandlas i en särskild beredning.

2.1.3 Nämnder

Under regionfullmäktige finns, förutom regionstyrelsen, facknämnder med ansvar för olika verksamhets områden. Nämnderna ansvarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige bestämt samt övriga relevanta föreskrifter. Antal ledamöter och antal sammanträden per år varierar mellan nämnderna.

2.1.4 Revision

Den kommunala revisionen är ett lokalt demokratiskt kontrollinstrument med uppdrag att granska den verksamhet som bedrivs i kommuner, landsting och regioner samt pröva ansvarstagandet. Region Gotland har nio förtroendevalda revisorer.

SKL har tagit fram en presentation om kommunal revision: <https://skl.se/download/18.16e9d4ba16395a9d8b34f09c/1527513899926/Vad%20%C3%A4r%20kommunal%20revision%202018.pptx>

2.2 Arbetet i fullmäktige, styrelse och nämnder

2.2.1 Ärendeberedning

Läs mer om ärendeberedning- specifik politisk beredning under rubrik 6, ärendeberedning- specifik politisk beredning.

2.2.2 Sammanträdesdagar

Sammanträdesdagar för fullmäktige och nämnder hittar du på gotland.se under respektive nämnd.

2.2.3 Kallelse, föredragningslista och sammanträdeshandlingar

Ordföranden ansvarar för föredragningslistan och för att de ärenden som nämnden ska handlägga blir beredda. Till nämndens sammanträden bifogas till kallelsen oftast ett tjänstemannaförslag (tjänsteskrivelse) till beslut, tillsammans med de handlingar som hör till ärendet. Detta för att de förtroendevalda i tid ska kunna sätta sig in i ärendet, men också för att allmänheten genom offentlighetsprincipen ska kunna följa den kommunala beslutsprocessen.

Det kan förekomma att nya handlingar presenteras vid sammanträdet, till exempel kompletteringar eller vid justering av tidigare presenterad handling. Kallelse, föredragningslista och handlingar till sammanträden publiceras för förtroendevalda enligt särskild publiceringsrutin, ca 5 dagar före sammanträdesdagen. Se även <https://gotland.se/2694>

2.2.4 Protokoll

Protokoll ska föras vid regionfullmäktiges och nämndernas sammanträden. Ordföranden ansvarar för att protokollet förs och att det sker på rätt sätt. Även delegationsbeslut ska protokollföras eller redovisas på annat sätt.

Det ska framgå av protokollet vilka beslut som stannar i nämnden och vilka som ska föras vidare till annan instans.

Vad ska ett protokoll innehålla?

Inom regionen förs beslutsprotokoll. Nämndsekreteraren för protokoll på ordförandens ansvar. Protokollen ska redovisa:

- vilken nämnd protokollet avser samt tid och plats för sammanträdet
- närvarande ledamöter och ersättare som tjänstgjort.
- Vilka förslag och yrkanden som ställts under sammanträdet.
- Genomförd omröstning och utfall.
- Vilket beslut som fattats. Om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild, ordentliga motiv för beslutet.
- Reservationer som anmälts.

Protokollsjustering

Protokollet justeras av först av ordföranden och sedan ytterligare av minst en ledamot (*i regionfullmäktige två ledamöter*) som utses vid sammanträdet början. Justering ska ske senast 14 dagar efter sammanträdesdagen.

Vid brådskande ärende kan protokollet eller enstaka paragraf justeras omedelbart vid sammanträdet.

Protokoll anslås

Protokollet ska tillkännages på regionens [officiella anslagstavla](#) senast två dagar efter justering.

Protokoll och kallelse ligger under respektive nämnds sida på: <https://www.gotland.se/regionochdemokrati>

2.2.5 Hur går ett sammanträde till?

Yrkande

- Endast ordinarie ledamöter och tjänstgörande ersättare får komma med yrkande (förslag).
- Bör vara skriftligt

Propositionsordning

- Ordföranden kontrollerar att förslagen är rätt uppfattade
- Läger fram förslag som kan besvaras med ja eller nej
- Ordföranden förklarar vilket förslag som bifallits

Omröstning

- Om det begärs (votering)
- Rösterna avges efter upprop med ja, nej eller avstår.
- Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst

Beslut

- Beslut fattas normalt med bifallsrop.
- Tydligt angivet vilket beslut som fattats

Bordläggning

- Beslut ska avvaktas och ärendet behandlas vid kommande sammanträde, inget nytt får tillföras

Återremiss

- Ärendet ska återlämnas för ny beredning av det organ som lagt förslaget, beslutet ska motiveras. Beslut om återremiss bör alltid motivera.

Reservation

- Ledamot som deltagit i avgörandet av ett ärende får reservera sig mot beslutet. Innan sammanträdet avslutas. Skriftlig reservation ska finnas senast vid protokollets justering.

Protokollsanteckning

- Ledamot kan lämna en protokollsanteckning om ordföranden tillåter.

2.2.6 Jävsregler

Information om jävsregler hittar du under Juridikavsnittet

2.2.7 Regionfullmäktige

Regionfullmäktiges sammanträden är öppna för alla som vill lyssna. Mötena hålls i Ljussgården, Rådhuset, på Visborgsområdet i Visby.

Radio Gotland sänder direkt på webben när regionfullmäktige sammanträder. Sammanträden kan även avlyssnas i efterhand (<http://sverigesradio.se/gotland>). Yttranderätt vid regionfullmäktiges sammanträden har bara ledamöter och tjänstgörande ersättare. Allmänheten har inte rätt att yttra sig eller på annat sätt uttrycka åsikter och man får inte genomföra demonstrationer i lokalen.

Vem har initiativrätt i RF?

Rätt att väcka ärenden i regionfullmäktige har:

- regionstyrelsen
- andra nämnder
- ledamot i regionfullmäktige (genom motion)
- revisorerna
- särskild beredning (om regionfullmäktige angivit detta).

Ärenden som ska behandlas av regionfullmäktige måste också vara beredda av regionstyrelsen som ska lägga förslag till beslut i varje ärende till regionfullmäktige. Ärenden som ska tas upp i regionfullmäktige ska kungöras enligt kommunallagens regler.

Brådskande till RF

I regionfullmäktige får brådskande ärenden, som inte kunnat kungöras enligt lagens krav, behandlas och beslutas endast om samtliga ledamöter är överens både om att ta upp ärendet och vilket beslut som ska fattas. Detta gäller dock inte valärenden.

2.2.8 Om nämndarbetet

Kommunallagens utgångspunkt är att nämndernas sammanträden inte är offentliga och då får egentligen inga andra än de förtroendevalda vara där. En nämnd kan dock med enkel majoritet medge närvarorätt vid sina sammanträden för personer som räknas upp i kommunallagen, exempelvis tjänsteman och särskilt sakkunnig. Närvarorätt för andra personer kräver enhällighet.

Av närvarorätt följer inte automatiskt en yttranderätt, det vill säga en möjlighet att begära ordet och att delta i diskussionen, utöver att göra föredragningar och svara på direkta frågor.

Ledamöterna i nämnderna får väcka ärenden i dessa. Något beredningstvång gäller inte för nämnderna, utan det är möjligt att avgöra ett ärende som väckts vid ett sammanträde på samma sammanträde.

Företrädare för de anställda får närvara vid sammanträden med nämnderna, dock inte regionstyrelsen. Det finns undantag från denna regel som rör förhållandet arbetsgivare och arbetstagare.

En ledamot har rätt att väcka ett ärende i nämnden. Det är sedan nämnden som beslutar om och hur ärendet ska beredas. En ersättare som vill väcka ett ärende måste tjänstgöra vid det sammanträde som hon eller han vill ta upp sitt ärende.

2.3 Uppdraget som förtroendevald

SKL har tagit fram en kortfilm om den politiska styrningens olika delar som du hittar här: <https://skl.se/demokratiledningstyrning/politiskstyrningfortroendevalda/kommunaltstjarnstyresastyrskommunenochlandstinget/politisktstyrninganimeradvideo.5023.html>

2.3.1 Ersättare och deras tjänstgöring

Ersättarna kallas till nämndens sammanträden på samma sätt som nämndens ledamöter. En ledamot som kommer under ett pågående sammanträde har rätt att tjänstgöra, även om en ersättare inträtt i hans/hennes ställe. En ledamot som avbryter tjänstgöringen på grund av annat hinder än jäv, får inte under samma dag återgå att tjänstgöra vid sammanträdet. För en frånvarande ledamot tjänstgör i första hand en ersättare från ledamotens egen partigrupp och i andra hand en ersättare från annan partigrupp, allt enligt den ordning som regionfullmäktige bestämt. Kommer under pågående sammanträde en ersättare från den frånvarande ledamotens egen partigrupp, får denne tjänstgöra istället för den ersättare från annan partigrupp som kan ha satts in. En tjänstgörande ersättare ersätts dock aldrig av ersättare från samma partigrupp som kommit senare, även om denne står före den redan tjänstgörande i ersättarnas tjänstgöringsordning.

Byte sker inte under behandling av ett ärende, utan när ett ärende avslutats och innan nästa tas upp. I regionfullmäktige gäller att endast ersättare från samma parti som den frånvarande ledamoten kan tjänstgöra, om inte detta är möjligt förblir platsen tom. Närvarande ersättare får samma ersättning som ordinarie ledamöter vid nämndens sammanträde, även om de inte tjänstgör.

2.3.2 Att lämna sitt uppdrag

Förtroendevald som vill lämna sitt uppdrag ska begära detta hos regionstyrelseförvaltningens kansli. Begäran om avgång beslutas av regionfullmäktige. Respektive nämndkansli kontaktar sedan vederbörande för återlämning av teknisk utrustning.

2.4 Arbetsgivaransvaret

Regionen är Gotlands största arbetsgivare med cirka 6 500 medarbetare vilket motsvarar 11 procent av befolkningen. Förtroendevalda i regionfullmäktige, regionstyrelsen och nämnder har det yttersta ansvaret för hur Region Gotland uppträder som arbetsgivare. De förtroendevaldas arbetsgivaransvar innebär bland annat ansvar för:

- arbetsmiljö
- jämställdhet
- kompetensförsörjning
- lönepolitik
- mångfald.

På SKLs och Arbetsmiljöverkets hemsidor finns det mer att läsa om vad arbetsgivaransvaret innebär:

<https://skl.se/arbetsgivarekollektivavtal/fortroendevaldasarbetsgivaransvar.5050.html>

<https://www.av.se/arbetsmiljoarbete-och-inspektioner/arbetsgivarens-ansvar-for-arbetsmiljon/politikers-arbetsmiljoansvar/>

<https://skl.se/download/18.6102f03014b309118f22123f/1422955491275/Arbetsmiljoansvar-web-141204.pdf>

2.4.1 SKL:s utbildningspaket om förtroendevaldas arbetsmiljöansvar

<https://skl.se/arbetsgivarekollektivavtal/fortroendevaldasarbetsgivaransvar/arbetsmiljo/utbildningspaketfortroendevalda.10743.html>

2.5 Ersättning till förtroendevalda

[Ersättning till Region Gotlands förtroendevalda 2018](#)

[Ersättning till Region Gotlands förtroendevalda 2019](#)

3. Informationshantering

Offentlighetsprincipen regleras i grundlag och handlar om att myndigheternas verksamhet ska kunna kontrolleras och debatteras av folket. Den delas upp i fyra delar: handlingsoffentlighet, yttrandefrihet, meddelarfrihet (till media) och förhandlingsoffentlighet (i domstolar och beslutande församlingar).

3.1 Allmän handling (Handlingsoffentligheten)

Handlingsoffentligheten är ett uttryck för den medborgerliga informationsfriheten och **beskriver medborgares rätt** att ta del av allmänna handlingar.

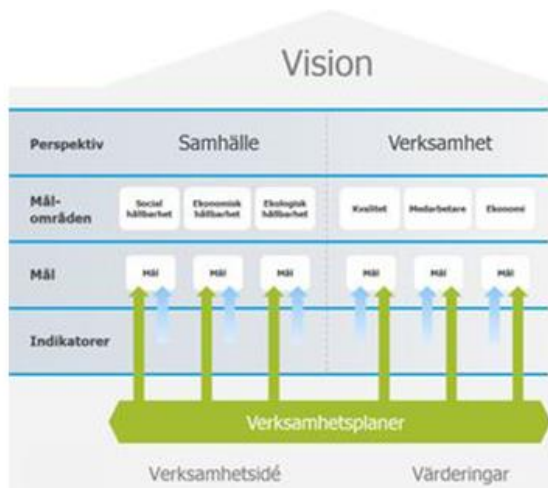
En allmän handling är en handling som inkommit till eller upprättats hos en myndighet och som förvaras hos myndigheten. En handling kan även vara elektronisk eller upptagningar av olika slag. E-post som du får från någon i egenskap av förtroendevald i en nämnd är t.ex. en allmän handling. En allmän handling kan helt eller delvis omfattas av sekretess. Föreligger inte någon sekretess kallas handlingen offentlig.

Frågeställningarna är ofta knepiga och gällande rätt är inte i alla delar lättillgänglig. Skatteverket har en [rättslig vägledning](#).

3.2 Information till förtroendevalda om [hantering av personuppgifter](#)

När du har uppdrag som förtroendevald i fullmäktige, nämnder och bolag eller annat organ behandlar vi de personuppgifter om dig som behövs för att vi ska kunna administrera nämndens/styrelsens arbete och för att du ska kunna utföra ditt uppdrag.

4. Styrmodell och styrande dokument

Region Gotlands styrmodell består av vision, [värderingar](#), [verksamhetsidé](#), [styrkort](#) och verksamhetsplaner. Styrkortet med sina perspektiv, målområden och mål är gemensamt för alla nämnder och förvaltningar som i sina verksamhetsplaner beskriver hur de bidrar till måluppfyllelse.

Region Gotland ska för verksamheten ange mål och riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning. För ekonomin ska de finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning anges. I Region Gotlands styrkort kan verksamhetsperspektivet ses som den del som definierar hur regionen ska uppnå God ekonomisk hushållning. Samhällsperspektivet är mer en målsättning för hur regionen ska bidra till samhällsutvecklingen på hela Gotland i samverkan med andra aktörer.

4.1 Styrdokument och författningssamling

Förutom styrkortets mål är verksamheterna styrda av olika lagar, regler, policys, riktlinjer med mera som antingen är beslutade av staten eller av regionfullmäktige. [Aktuella styrdokument](#) finns på gotland.se/styrdokument.

4.2 Reglementen

För att internt och externa klargöra vilka nämnder som ansvarar för vad ska fullmäktige enligt kommunallagen besluta om reglementen för nämnderna. Reglementena innehåller regler om vilken verksamhet nämnden ansvarar för, vilka arbetsformer som gäller och vilken organisation som finns. I Region Gotland har vi [ett gemensamt grundreglemente](#) för alla nämnder (Allmänna bestämmelser för regionstyrelsen och övriga nämnder). Syftet med detta är att det finns gemensamma behov som lämpligen löses så lika som möjligt inom regionen. Detta kompletteras av kortare reglementen för respektive nämnd.

5. Juridik

Kommunalrätt behandlar frågor om vad en kommun eller region måste eller får göra och hur det i så fall ska göras. Frågorna analyseras och besvaras med ledning av rättskällor, främst skriven lag, förarbeten och rättspraxis.

5.1 Allmänt

I en demokratisk rättsstat gäller att all offentlig verksamhet ska utövas under lagarna och att det finns ett skydd för enskilda mot ingrepp i grundläggande fri- och rättigheter. Regionen har således att följa lagarna i sin verksamhet. Som förtroendevald är det viktigt att ha grundläggande kunskaper om de lagar och regler som de kommunala- och landstingskommunala verksamheterna omfattas av. Eftersom lagarna inte ger svar på alla frågor, gäller enligt grundlagen också kommunal självstyrelse. Du kan läsa mera om [självstyrelse](https://skl.se/demokratiledningstyrning/politiskstyrningfortroendevalda/stodochutbildningfortroendevalda/sjalvstyrelselagstiftningrevision/lagstiftningochregler.19165.html) här: <https://skl.se/demokratiledningstyrning/politiskstyrningfortroendevalda/stodochutbildningfortroendevalda/sjalvstyrelselagstiftningrevision/lagstiftningochregler.19165.html>.

5.2 Lagar och regler

För att utreda vad som lagligen gäller använder vi rättskällor. Den skrivna lagen är den främsta rättskällan i Sverige. EU-rätten är dock överordnad på flera områden. Vilka rättskällorna är och hur de brukas kan studeras genom att läsa prejudicerande avgöranden från våra högsta instanser.

Nedan följer webbplatser med information om rätt:

[Ingång till EU-rätten EUR-Lex](#)

[Lagrummet](#)

[Regionens författningssamling](#)

[Svensk trafikföreskriftssamling](#)

Under följande länkar hittar du praxis:

[Högsta domstolen](#)

[Högsta förvaltningsdomstolen](#)

[Justitieombudsmannen](#)

5.3 Jävsregler

Det är angeläget att allmänheten har förtroende för att beslut inte påverkas av något otillbörligt hänsynstagande. Därför finns bl.a. jävsbestämmelser. Beslut som fattas under inflytande av jäv kan upphävas, eftersom sådana beslut inte anses ha tillkommit på ett lagligt sätt. Att beslut kan behöva tas om på grund av jäv kan därför även leda till stora ekonomiska kostnader och osäkerhet för både regionen och enskilda. Den som är jävig i nämnd får därför inte delta eller närvara vid handläggningen av ärendet. Handläggning av ett ärende innefattar såväl beredning, föredragning, överläggning som beslut.

Den som är jävig är själv skyldig att anmäla det till ordföranden (och gärna även till nämndsekreteraren). Det är du själv som ska uppmärksamma om det finns något som kan göra dig jävig i ett ärende. Vet du med dig om att du är jävig, får du inte delta i handläggningen av ärendet. Är du osäker ska du väcka frågan så får nämnden eller fullmäktige rösta om du är jävig eller inte.

Fullmäktige

En ledamot **i fullmäktige** får inte delta i handläggningen av ett ärende som personligen rör ledamoten själv, ledamotens make, sambo, förälder, barn eller syskon eller någon annan närstående. Vidare får den som är redovisningsskyldig till kommunen eller landstinget inte delta i val av revisor för granskning av verksamhet som omfattas av redovisningsskyldigheten, eller handläggningen av ärenden om ansvarsfrihet för verksamheten. Detsamma gäller make, sambo, förälder, barn, syskon eller någon annan närstående till den redovisningsskyldige. Den som är jävig i fullmäktige får dock vara kvar i lokalen eftersom det är ett offentligt sammanträde. Vid revisionsanmärkningar får dock berörd ledamot även delta i överläggningen

Nämnd

En förtroendevald **i nämnd** eller anställd är jävig, om:

1. saken angår honom eller henne själv eller hans eller hennes make, sambo, förälder, barn eller syskon eller någon annan närstående eller om ärendets utgång kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för den förtroendevalde själv eller någon närstående (s.k. sakägarjäv)
2. han eller hon eller någon närstående är ställföreträdare för den som saken angår eller för någon som kan vänta synnerlig nytta eller skada av ärendets utgång (s.k. ställföreträdarjäv)
3. ärendet rör tillsyn över sådan kommunal verksamhet som han eller hon själv är knuten till (s.k. tillsynsjäv)

4. han eller hon har fört talan som ombud eller mot ersättning biträdd någon i saken (s.k. ombudsjäv)
5. det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för hans eller hennes opartiskhet i ärendet (s.k. delikatessjäv).

5.3.1 Policy mot mutor och bestickning

Som förtroendevald eller anställd i Region Gotland eller i de regionala bolagen (koncernen) arbetar man på medborgarnas uppdrag och i deras intresse. Demokrati, rättssäkerhet och effektivitet är grundläggande värden för all offentlig verksamhet. Det är lätt att skada förtroendet för en verksamhet, men mödosamt och tidsödande att bygga upp det.

5.4 Juridisk metod

Ibland ställs olika lagar mot varandra. Juridisk metod visar hur man tolkar och tillämpar olika lagar och regler. För en översikt av [metoden för juridisk problemlösning](#) se: <http://www.strandskyddsdelegationen.se/utbildningar/givande-moten/juridisk-metod/>.

5.5 Överklaga beslut

Det går som huvudregel [att överklaga beslut](#) som fattas enligt speciallagstiftning, till exempel beslut om bygglov, försörjningsstöd eller sekretess. Det kallas förvaltningsbesvär. I dessa fall överprövas både beslutets laglighet och lämplighet.

Beslut som inte går att överklaga som förvaltningsbesvär och som inte heller avser rent verkställande eller beredande åtgärder får överklagas för laglighetsprövning enligt kommunallagen. Härvid prövas endast beslutets laglighet men inte dess lämplighet. Ett beslut kan vara olagligt om det inte tillkommit på rätt sätt såsom vid jäv eller att beslutet strider mot lag eller annan författning.

5.6 Webbutbildning: Juridik för politiker

Regionen har köpt in en webbutbildning i kommunal juridik för förtroendevalda. Den heter ”Juridik för politiker” och består av tre delar. Kontakta nämndens eller fullmäktiges sekreterare för information om åtkomst.

5.7 SKL:s webutbildning korruption

Se SKL, <https://skl.se/demokratiledningstyrning/politiskstyrningfortroendevalda/fuskoegentligheterkorruptioninternkontroll/motverkakorruption.1314.html>.

6. Ärendeberedning -specifikt politisk beredning

Det fattas dagligen beslut inom Region Gotland i olika former. Nedan är några typexempel på ärenden som hanteras i såväl nämnder som regionfullmäktige. I texten framgår det till exempel vem som har rätt att väcka förslag i regionfullmäktige eller vad ett delegationsbeslut är.

6.1 Remisser/remissvar

Remisser ställda till Region Gotland ska beslutas i nämnd/styrelse. Nämnderna besvarar vissa remisser gällande specifika sakfrågor i egen nämnd, medan regionstyrelsen besvarar andra mer övergripande remisser. Remisser besvaras med ett yttrande till remissinstansen. Remisser ställda från nämnd till nämnd eller till extern ska även dem besvaras utav nämnde.

6.2 Motioner

Regionfullmäktige ledamöter och tjänstgörande ersättare får lämna motioner
Nya motioner anmäls till fullmäktige och remitteras därefter till berörd nämnd
En motionär har rätt att vara med vid sammanträdet hos den nämnd som bereder dennes motion, när motionen behandlas
Regionfullmäktige beslutar om motionssvar
Motioner ska besvaras inom ett år
Regionstyrelsen ska två gånger per år redovisa motioner som inte har besvarats

6.3 Medborgarförslag

Alla folkbokförda på Gotland har möjlighet att väcka förslag i regionfullmäktige. Föreningar, företag eller liknande har inte förslagsrätt. Begreppet medborgarförslag används för att skilja förslaget från de motioner som lämnas av regionfullmäktiges ledamöter. Regionfullmäktige kan överlämna till regionstyrelsen eller andra nämnder att fatta beslut om medborgarförslagen.

6.4 Delegation

Delegation är ett uppdrag att på nämndens vägnar besluta i vissa ärenden. Ett sådant uppdrag kan lämnas till ett utskott, en ledamot eller ersättare eller till en anställd tjänsteman. Delad delegation, det vill säga uppdrag till förtroendeman och tjänsteman att gemensamt besluta, är inte tillåtet. Två tjänstemän får inte heller fatta beslut gemensamt. Ett delegationsbeslut ska alltid anmälas till den som lämnat delegationen. Delegationsbeslut är jämställda med nämndbeslut. Det är därför viktigt att även delegationsbeslut protokollförs eller redovisas på annat lämpligt sätt och att de formella kraven iakttas. Nämnden kan inte ändra på eller upphäva ett delegationsbeslut. Däremot kan nämnden återta delegationen om delegaten inte längre har nämndens förtroende. Ett delegationsbeslut kan överklagas på samma sätt som ett nämndbeslut.

6.5 Interpellation

Interpellation är inget ärende som bereds i nämnderna. Utan interpellation ställs till fullmäktiga till ordförande i styrelsen eller ordförande i en nämnd och är en ren politisk hantering för fullmäktige och ingen nämndsuppgift. är en ren politik Regionfullmäktiges ledamöter får ställa interpellationer

Interpellationen ska avse angelägenheter av större intresse för kommunen (inte ärenden som rör myndighetsutövning mot enskild)

6.6 Bordläggning och återremittering

Bordläggning innebär att beslut ska avvaktas och ärendet behandlas vid kommande sammanträde, inget nytt får tillföras.

Återremiss innebär att ärendet ska återlämnas för ny beredning av det organ som lagt förslaget, beslutet ska motiveras. Beslut om återremiss bör alltid motiveras.

Läs mer om till exempel bordläggning eller återremittering under rubriken ”hur ett sammanträde går till” (punkt 2.2.4)

6.7 Dialog och påverkan

Invånare i Region Gotland kan påverka på en rad olika sätt. Demokratin bygger på medborgarnas engagemang och delaktighet Läs mer här: www.gotland.se/dialogochpaverkan

7. Krisberedskap och säkerhet

7.1 Krisledning

För att Region Gotland ska kunna ge en god samhällsservice även vid kris eller en stor olycka finns en plan för allvarliga eller extraordinära händelser. Regionens ansvar regleras i lag 2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. På gotland.se kan du läsa mer om [krishantering](#).

Regionstyrelsens arbetsutskott är krisledningsnämnd. Som stöd till nämnden finns en krisledningsstab. Den leds av regiondirektören och där ingår stabschef (tjänstgörande tjänsteperson i beredskap, TiB) tillsammans med andra nyckelfunktioner utifrån händelse och behov. På gotland.se kan du läsa mer om Region Gotlands [krisorganisation](#).

Region Gotland samverkar enligt en överenskommelse med polisen, försvarsmakten, kustbevakningen och länsstyrelsen inom krisberedskapsområdet, kallat GotSam. Syftet är att GotSam ska bidra till säkerhet och trygghet för befolkningen på och runt Gotland samt ett samordnat utnyttjande av resurser.

7.2 Hot mot förtroendevalda

På Gotland ska du kunna känna dig trygg, både som boende och som politiker. Upplever du hot på något sätt – anmäl direkt! Då får vi en chans att förebygga riskerna, för dig, din familj och dina kollegor. Ju tidigare du anmäler desto större chans att polisen kan klara ut anmälan eller sätta det i samband med andra anmälningar. För att öka din trygghet som politiker finns en webbutbildning här: www.gotland.se/tryggpolitiker

Kontakta alltid polisen om du har blivit hotad eller känner dig hotad. Poängtera att hoten uppstått på grund av din roll som förtroendevald inom Region Gotland samt begär gärna Åtkomstskydd enligt [ÅFS 2007:3 3§](#)

Gör också en anmälan i RiTiSk, Region Gotlands system för skade- och incidentrapportering så att Regionen kan ha en uppfattning om omfattningen samt ge dig stöd. Länk till systemet finner du här: www.gotland.se/tryggpolitiker

SKL har tagit fram en [webbutbildning om hat och hot mot förtroendevalda](#) som du finner på skl.se.

8. Utbildningar och utbildningsmaterial

Nedan finner du länkar till webbutbildningar och utbildningsmaterial samlade, riktade till dig som politiker.

8.1 Ditt politiska uppdrag som förtroendevald

På SKL:s sida hittar du information, publikationer och filmer som stöd för ditt politiska uppdrag som förtroendevald.

<https://skl.se/demokratiledningstyrning/politiskstyrningfortroendevalda/stodochutbildningfortroendevalda/dittpolitiskauppdrag.15792.html#5.54953b3416407d7ea156f232>

SKL har tagit fram en kortfilm om den politiska styrningens olika delar som du hitta här:
<https://skl.se/demokratiledningstyrning/politiskstyrningfortroendevalda/kommunaltsjalvstyresastyrskommunenochlandstinget/politiskstyrninganimeradvideo.5023.html>

8.2 Grundläggande utbildning inom mänskliga rättigheter

<https://skl.se/demokratiledningstyrning/manskligarattigheterjamstallldhet/webbutbildninglokalutbildning.8400.html>

8.3 SKL:s utbildningspaket om förtroendevaldas arbetsmiljöansvar

<https://skl.se/arbetsgivarekollektivavtal/fortroendevaldasarbetsgivaransvar/arbetsmiljo/utbildningspaketfortroendevalda.10743.html>

8.4 Webbutbildning i juridik för politiker

Regionen har köpt in en webbutbildning i kommunal juridik för förtroendevalda. Den heter ”Juridik för politiker” och består av tre delar. Kontakta nämndens eller fullmäktiges sekreterare för information om åtkomst.

8.5 SKL:s webbutbildning korruption

Se SKL, <https://skl.se/demokratiledningstyrning/politiskstyrningfortroendevalda/fuskoegentligheterkorruptioninternkontroll/motverkakorruption.1314.html>.

8.6 Webbutbildning om hat och hot mot förtroendevalda

<https://skl.se/demokratiledningstyrning/politiskstyrningfortroendevalda/hathotvaldmotfortroendevalda/webbutbildninghatochhotmotfortroendevalda.15145.html>

8.7 Samtalstonen i politiken – dilemman och utmaningar

Samtalstonen i politiken är ett utbildningsmaterial för förtroendevalda i styrelser, nämnder, och fullmäktigeförsamlingar.

<https://skl.se/tjanster/kurserochkonferenser/onlinekurser/onlinekurser/samtalstonenipolitiken.2056.html>

9. IT-stöd och nämndshandlingar (Meetings plus)

Som ett led i Region Gotlands digitalisering utövas sedan en tid tillbaka, digital möteshantering för de flesta av regionens politiska organ. Under 2019 planeras samtliga nämnder och styrelser arbeta på samma sätt.

9.1 Anvisning om praktiska förutsättningar för förtroendevalda

En anvisning för dig som förtroendevald i Region Gotland är framtagen i syfte att informera om vilka praktiska förutsättningar som gäller för uppdraget. Anvisningen beskriver främst förutsättningar för en digital möteshantering samt informerar om andra villkor som kan vara bra att förhålla sig till. Anvisningen är åtkomlig för förtroendevalda i Docpoint.

9.2 Ipad – Meetings plus

Region Gotland utövar digital möteshantering för de flesta av regionens politiska organ. Förtroendevald får då, under sin uppdragsperiod, låna en iPad som teknisk utrustning för att kunna hantera sitt uppdrag. Region Gotland använder en app som heter Meetings/Meetingsplus i iPaden för distribution av sammanträdeshandlingar.

9.3 IT-konto

Som förtroendevald i Region Gotland får du ett IT-konto för att få åtkomst till regionens nätverk. Till ditt IT-konto får du också en tillhörande e-postadress som identifierar att du har ett förtroendeuppdrag i Region Gotland.

9.4 Support

Förtroendevalda som får problem med IT-konto eller iPad kan initialt få support av respektive nämndsekreterare. Komplicerade supportärenden svarar IT-service inom Region Gotland för.

9.5 Att lämna sitt uppdrag

Förtroendevald som vill lämna sitt uppdrag ska begära detta hos regionstyrelseförvaltningens kansli. Begäran om avgång beslutas av regionfullmäktige. Respektive nämndkansli kontaktar sedan vederbörande för återlämning av teknisk utrustning

9.6 Docpoint

Förtroendevald ges åtkomst till dokumenthanteringssystemet Docpoint via app i iPad eller via inloggning i portalen. I Docpoint finns bl a information, styrande dokument och rutiner som är av värde för uppdraget som förtroendevald. Ett urval av dessa är: arvodesregler, reglementen, regionfullmäktiges arbetsordning, Netikett - Riktlinjerna för IT-användning, anvisning för förtroendevalda – praktiska förutsättningar för uppdraget, instruktioner för användning av appen Meetings mm.